

Seria *Fundamentele democrației*

Această serie se bazează pe ipoteza fundamentală că educația în ceea ce privește principiile și valorile democrației poate crește capacitatea și inclinația unei persoane de a acționa în cunoștință de cauză, eficient și responsabil. Rolul nostru trebuie să fie acela de a-i ajuta pe elevi să-și dezvolte capacitatea de a face alegeri inteligente pentru ei înșiși – să învețe cum să gândească și nu atât ce să gândească. Experiențele de învățare bazate pe această filozofie rezultă într-un progres spre dezvoltarea unui angajament rațional și profund față de principiile, procesele și valorile esențiale prezervării și îmbunătățirii societății democratice în care trăim.

Curricula acestei serii are în centru patru concepte: autoritate, viață personală, responsabilitate și justiție. Fiecare din aceste concepte este parte integrantă a nucleului valorilor civice care sunt fundamentale teoriei și practicii cetățeniei democratice.

Curricula are scopul de a:

- promova o înțelegere mai profundă a instituțiilor democrației noastre constituționale și a principiilor și valorilor fundamentale care stau la baza acestora,
- dezvolta aptitudinile de care tinerii au nevoie pentru a deveni cetățeni eficienți și responsabili,
- crește înțelegerea și dorința de a folosi procesele democratice în procesele decizionale și gestionarea conflictelor, atât în viața personală cât și în cea publică.

Componentele seriei

Pentru preșcolari și școlari mici

1. Cărți mari de povești care vor fi citite preșcolarilor și școlarilor mici: *Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate*, *Maricica Peșticica învață despre intimitate*, *Îngrijitorul de la grădina zoologică învață despre responsabilitate*, și *Ursuleții drepi învață despre justiție*.
2. Metode didactice pentru profesori: *Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate*, *Maricica Peșticica învață despre intimitate*, *Îngrijitorul de la grădina zoologică învață despre responsabilitate*, și *Ursuleții drepi învață despre justiție*. Acestea conțin și modele după care se vor confecționa păpușile folosite în activitățile de joc de rol.

Pentru școlari mai mari

3. Manualul elevului: *Să învățăm despre autoritate*, *Să învățăm despre viața personală*, *Să învățăm despre responsabilitate*, și *Să învățăm despre justiție* – cărți de activități care pot fi refolosite pentru cei care tocmai au învățat să citească (începând cu clasa a II-a). Manualele elevilor au șase sau șapte lecții, dintre care patru se referă la capitolele poveștii.

4. Ghidul profesorului: conceput să completeze și să extindă cărțile de povești și manualele elevului. Acest ghid sugerează strategii de predare care pot fi adaptate la medii specifice de învățare. Include idei utile pentru prezentarea temei, întrebări care pot fi folosite ca bază pentru discuții, și răspunsuri la anumite exerciții pentru elevi.

Introducere în conceptul de autoritate

Autoritatea influențează viața tuturor oamenilor din societate. Îi afectează pe părinți, copii, judecători, legiuitori și președinți. Unii oameni ar putea considera că autoritatea nu este necesară, fiind chiar în opoziție cu libertatea și demnitatea umană. Totuși, majoritatea oamenilor consideră că autoritatea este un element esențial al civilizației și valoros pentru existența socială. Cetățenii români au manifestat întotdeauna neîncredere față de autoritate, în timp ce apelau la autoritate pentru a rezolva conflicte și a menține ordinea. Constituția noastră reflectă în mod clar această ambivalență fundamentală. Constituția asigură autoritatea, dar impune și limite asupra exercitării ei.

De vreme ce guvernul/conducerea este definit ca oameni și grupuri care au autoritatea de a îndeplini anumite funcții într-o societate, este important să înțelegem conceptul de autoritate și conceptul relaționat de putere. Înțelegerea diferenței dintre putere și autoritate este esențială pentru a înțelege dacă oamenii cu putere au dreptul de o exercita. Înțelegerea necesității autorității și a utilității sale în promovarea scopurilor stabilite de comun acord care sunt benefice pentru individ și societate este esențială pentru dezvoltarea unor cetățeni informați, competenți și responsabili.

În România puterile guvernului sunt limitate. Ele sunt limitate pentru a garanta că oamenii aflați în poziții de autoritate își îndeplinesc responsabilitățile care le-au fost alocate, servesc scopurilor majore ale guvernării, și nu folosesc în mod greșit sau abuzează de puterea care le-a fost dată. Limitele impuse autorității sunt considerate esențiale pentru protejarea drepturilor individuale. Este foarte important ca cetățenii să înțeleagă motivele și nevoia de a impune limite autorității dacă vor să-și controleze guvernul și să se asigure că acesta își îndeplinește scopurile.

Predarea acestor idei copiilor foarte mici reprezintă o provocare unică. Am împărțit povestea *Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate* în patru capitole. Fiecare capitol conține informații care au scopul de a-i învăța pe copii un aspect important al conceptului, și oferă întrebări (instrumente intelectuale) care să îi ajute pe copii să lucreze cu probleme legate de autoritate.

Capitolul 1 – Ce este autoritatea?

Copiii vor învăța să definească acest concept și să identifice câteva utilizări importante ale autorității în societate. (Ghidul profesorului, pg. 5)

Capitolul 2 – Cum putem decide dacă o regulă este bună? Cum putem alege oamenii care să fie lideri?

Aici abordăm două aspecte importante legate de utilizarea autorității: stabilirea regulilor și alegerea liderilor. Dedicăți timp suficient acestui capitol (Ghidul profesorului, pg. 8)

Capitolul 3 – Cum putem decide dacă dorim să exercităm autoritate?

Unele dintre consecințele care ar putea rezulta din exercitarea autorității sunt beneficii, altele sunt costuri. Copiii vor învăța unele dintre cele mai frecvente beneficii și costuri.

Vor decide dacă să exercite autoritate într-o anumită situație. (Ghidul profesorului, pg. 12)

Capitolul 4 – Câtă autoritate ar trebui să aibă un lider?

Copiii vor învăța că oamenii pot abuza de o poziție de autoritate dacă aceasta nu este concepută cu grijă. Pozițiile de autoritate trebuie să fie bine concepute, iar obligațiile, puterile și limitele asociate acestora trebuie să fie clar definite. (Ghidul profesorului, pg. 15).

Capitolul 1: Ce este autoritatea?

Rezumatul capitolului

Acest capitol introduce studiul autorității. Copiii vor învăța că dacă, în anumite situații oamenii au dreptul de a le spune celorlalți ce să facă, atunci exercită autoritate. Când nu au acest drept, atunci exercită putere fără autoritate. Copiii vor învăța câteva moduri prin care oamenii dobândesc dreptul de a exercita autoritate.

Acest capitol prezintă și câteva probleme care pot apărea în absența unei autorități eficiente. Copiii vor învăța în ce mod și de ce este utilă autoritatea în societate.

Obiective didactice

Copiii ar trebui să știe să facă următoarele:

- Să definească termenii *putere* și *autoritate*
- Să distingă între exercitarea puterii și a autorității
- Să identifice câteva utilizări importante ale autorității în societate

Pregătire/Materiale necesare

- Cartea cu povestea *Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate*, Capitolul 1
- Hârtie și creioane de desenat
- Păpușile care întruchipează personajele din poveste, care vor fi decupate și colorate; modelele se află la sfârșitul acestui ghid

Idei pe care profesorul ar trebui să le cunoască și să știe să le explice

Un post îți poate da autoritatea, sau dreptul, de le spune altora ce să facă. Un profesor îți poate spune să-ți faci temele. Asta face parte din meseria de profesor.

Legea îți poate da dreptul, dau autoritatea, de a le spune altora ce să facă. O lege este o regulă dată de cei ce guvernează. Un polițist îți poate spune să porți cască atunci când mergi cu bicicleta. Legea îi dă polițistului dreptul de a exercita putere.

Părinții le spun copiilor lor ce să facă. Este dreptul lor de părinți. Legea spune că aceștia au și dreptul de a exercita putere. Ei au autoritate.

Câteodată, oamenii exercită putere fără a avea dreptul de a face acest lucru. Un bătaș îi poate spune unui alt elev să plece din curtea școlii. Hoții le pot spune altora să le dea bani. Aceste persoane nu au dreptul să facă pe altcineva să facă aceste lucruri. Ei exercită putere fără autoritate. Asta înseamnă că exercită putere fără a avea dreptul de a face acest lucru.

Ajutați-i pe copii să înțeleagă că autoritatea este dreptul de a exercita putere. Este dreptul de a le spune altora ce să facă. Copiii ar trebui să învețe că atunci când o persoană nu are dreptul de a le spune celorlalți ce să facă, atunci acea persoană exercită putere fără autoritate. Este important să se facă distincția dintre autoritate și putere fără autoritate pentru a ști dacă o persoană exercită putere în mod justificat.

Capitolul 1 îi ajută pe copii să înțeleagă că în lipsa regulilor sau a persoanelor cu autoritate, viața lor ar fi grea și ar putea fi în pericol. Copiii ar trebui să învețe că autoritatea este importantă în societate: în comunitate, școală, și în clasa lor. Dobândirea autorității are multe funcții sociale. Unele dintre acestea ne ajută să menținem ordinea și siguranța, să protejăm proprietatea, să împărțim lucrurile în mod egal, să rezolvăm conflictele pe cale pașnică, iar altele ne ajută să protejăm lucruri importante cum ar fi dreptul la exprimare liberă.

Probabil că și d-voastră aveți o regulă conform căreia copiii trebuie să ridice mâna înainte de a vorbi cu voce tare în clasă. Regula vă ajută să mențineți ordinea; vă ajută să distribuiți timpul în mod egal între cei care doresc să vorbească în timpul discuțiilor din clasă; și protejează dreptul unui copil de a-și exprima propriile idei.

Introduceți ideile pe care ar trebui să le știe copiii

Rezolvați acest exercițiu cu elevii înainte de a citi Capitolul I. Citiți următoarele fraze cu voce tare și discutați întrebările.

De multe ori tu ești cel care decide ce vrei să faci. Nimeni nu îți spune să faci acel lucru.

- David a spus, „O să mă joc acasă la Jim.”
- Riana a spus, „O s-i dau de mâncare pisicii mele.”

De multe ori faci ceea ce îți spun alții că ar trebui să faci.

- „Ana, te rog să te speli pe dinți”, a spus mama Anei.
- „Lucian, dacă nu-mi dai banii tăi de buzunar, o să-ți dau una”, a spus Alin.

Atât mama Anei cât și Alin i-au spus cuiva ce să facă. Ambii au exercitat putere. O persoană are putere atunci când le spune altor oameni ce să facă, iar aceștia fac acel lucru.

Care este diferența dintre ceea ce a spus Alin și ceea ce a spus mama Anei?

Are Alin dreptul de a-l face pe Lucian să-i dea banii? De ce?

Are mama Anei dreptul de a-i spune Anei să se spele pe dinți? De ce?

Mama Anei are autoritate. Autoritatea înseamnă a avea dreptul de a exercita putere. Este dreptul de a le spune altora ce să facă.

Alin a exercitat putere fără autoritate. El nu a avut dreptul să-i ceară banii lui Lucian. Nu a avut dreptul să îl amenințe pe Lucian.

Întrebați-i pe copii:

- **Când ați văzut pe cineva exercitând putere fără autoritate?**
- **Când ați văzut pe cineva exercitând autoritate?**
- **De ce vreți să știți dacă cineva exercită autoritate sau putere fără autoritate?**

Lectură

Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate

Pregătiți-i pe copii să asculte cu atenție. Citiți Capitolul 1 al poveștii cu voce tare. Prezentați-le un scurt rezumat al poveștii și arătați câteva ilustrații.

Capitolul 1 are patru teme de discuție. Temele de discuție sunt marcate în poveste printr-un desen pe margine care prezintă Tărâmul Balonașului de Săpun.

Discuțiile au rolul de a-i ajuta pe copii să înțeleagă ce s-ar putea întâmpla într-un loc în care nu există reguli sau legi și nici oameni care să ocupe poziții de autoritate. Discuțiile ar trebui să-i ajute pe copii să înțeleagă de ce avem nevoie de autoritate în societate.

Citiți până la tema de discuție de la pg. 6

Discutați următoarea întrebare cu elevii. Câteva răspunsuri posibile sunt prezentate mai jos. Pentru fiecare întrebare din acest capitol, acceptați orice răspuns rezonabil.

Ce probleme aveau Oamenii din Balonaș?

Tărâmul Balonașului de Săpun era în pericol. Zidurile balonașului deveneau tot mai subțiri. Culorile cerului păleau tot mai tare. Aerul devenea tot mai rece. Fabricile din Tărâmul Balonașului de Săpun poluau aerul. Aerul murdar nu lăsa razele soarelui să pătrundă în balonaș. Aerul tot mai rece făcea ca Tărâmul Balonașului de Săpun să se scufunde. Problemele de mediu din Tărâmul Balonașului de Săpun erau cauzate de modul de viață al Oamenilor din Balonaș. Zi și noapte fabricile produceau bomboane, înghețată și dulciuri. O altă problemă era faptul că oamenii făceau tot ce doreau, deoarece nu existau reguli. Oamenii nu împărțeau lucrurile. Unii mâncau mai multă mâncare decât aveau nevoie. Oamenii nu cădeau de acord asupra nici unui lucru. De aceea se supărau și se certau. Oamenii exercitau putere fără autoritate pentru a obține ceea ce vroiau.

Citiți până la tema de discuție de la pg. 7

Discutați următoarea întrebare cu elevii. Câteva răspunsuri posibile sunt prezentate mai jos.

Ce credeți că ar putea face Oamenii din Balonaș pentru a rezolva aceste probleme?

Vecinul lui Bumburel sugerează faptul că existența unor reguli ar putea contribui la rezolvarea problemelor. Dar multor Oameni din Balonaș nu le plăcea ideea. Bumburel a sugerat să aleagă lideri.

Citiți până la temele de discuție de la pg. 8 și 9

Discutați următoarele întrebări cu elevii.

- Cu ce idei au venit Oamenii din Balonaș pentru a rezolva problemele? (Folosiți răspunsurile oferite).
- De ce credeți că Oamenilor din Balonaș nu le plăceau aceste idei?

Întrebați-i pe copii:

Ați mai văzut asemenea probleme? Care sunt acestea?

Copiii ar putea da exemple de probleme din școală. De exemplu, ar putea vorbi despre gunoiul de pe coridoare, pentru că nu există o regulă sau o persoană cu autoritate care să se ocupe de această problemă. Ar putea da ca exemplu felul în care se ceartă cu frații lor pentru programele TV pe care să le urmărească, pentru că nu există o regulă în această privință sau o persoană care să aplice regula. Ar putea da exemple din clasă, cum ar fi probleme legate de distribuția sarcinilor în clasă, pentru că nu există o regulă în această privință sau o persoană care să aplice regula.

Joc de rol

La sfârșitul Capitolului 1, personajele din poveste întreabă „De ce avem nevoie de reguli?” și „De ce avem nevoie de lideri?” Copiii pot juca aceste scene pe roluri. Modelele pentru a decupa păpușile se găsesc la sfârșitul acestui ghid. Puneți-i pe copii să coloreze păpușile, apoi folosiți-le în jocul de rol.

Probleme de rezolvat

Citiți următoarele situații cu voce tare copiilor. Cereți-le să spună dacă persoanele respectivă exercită autoritate sau putere fără autoritate. Mai jos sunt prezentate câteva răspunsuri comune la fiecare dintre cele trei situații.

Agentul de circulație a spus: „Acum poți să treci strada”.

Agentul de circulație folosește autoritate. Autoritatea i-a fost delegată de autorități, care, prin lege, trebuie să protejeze oamenii. Autoritatea agentului de circulație derivă din legislația rutieră ale țării.

Radu a spus: „Lasă-mă în față, acum”

Radu exercită putere fără autoritate. Nu are dreptul de a le cere copiilor care stau la coadă să îl lase să treacă în față.

Tatăl Laurei a spus „Te rog să scoți câinele la plimbare”

Tatăl Laurei exercită autoritate. Autoritatea vine din tradiție. Recunoaștem dintotdeauna rolul tradițional al părinților. Autoritatea vine și din legislație. În anumite situații, autoritatea părinților poate fi derivată și din principii morale, adică, simțul pe care îl au părinții cu privire la ce e bine și ce e rău.

Activitate finală

Pentru a încheia lecția, împărțiți hârtie și creioane de colorat fiecărui copil. Cereți-le elevilor să facă două desene. Primul desen trebuie să prezinte pe cineva care exercită putere fără autoritate. Celălalt trebuie să prezinte pe cineva care exercită autoritate. Apoi spuneți-le copiilor să își împărtășească lucrările unii altora.

Capitolul 2: Cum putem decide dacă o regulă este bună? Cum putem alege oamenii care să fie lideri?

Rezumatul capitolului

Acest capitol poate fi împărțit în două sesiuni sau perioade de lectură: stabilirea unor reguli bune (pg. 10-17) și alegerea unor lideri în poziții de autoritate.

Copiii vor analiza câteva reguli pentru a stabili care sunt punctele lor slabe. Analizând punctele slabe, vor învăța care sunt caracteristicile unei reguli bune.

Copiii sunt rugați să se gândească la o poziție de autoritate și la competențele pe care ar trebui să le aibă o persoană pentru a ocupa acea poziție.

Obiective didactice

Copiii ar trebui să știe să facă următoarele:

- Să explice caracteristicile unei reguli bune
- Să identifice punctele slabe ale unei reguli
- Să creeze o regulă bună
- Să înțeleagă că o persoană trebuie să aibă anumite competențe pentru a-și face bine treaba
- Să decidă cine ar fi cea mai potrivită persoană pentru o poziție de autoritate

Pregătire/Materiale necesare

- Cartea cu povestea *Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate*, Capitolul 2
- Păpușile care întruchipează personajele din poveste, pe care le vor colora copiii; modelele de decupat se află la sfârșitul acestui ghid

Idei pe care profesorul ar trebui să le cunoască și să știe să le explice

Introduceți ideea că atunci când stabilim reguli trebuie să ne asigurăm că acestea sunt reguli bune. O regulă bună trebuie să servească scopului pentru care a fost creată. Trebuie să fie justă, clară și posibil de urmat. Aceste criterii sunt menționate în poveste. Mai mult, o regulă bună nu trebuie să limiteze drepturile și libertățile importante decât dacă este clar că acest lucru este necesar.

Ajutați-i pe copii să înțeleagă că nu toate regulile sunt bune. Un alt lucru care trebuie avut în vedere este că nu orice problemă trebuie rezolvată prin stabilirea unei reguli. De multe ori stabilim reguli când de fapt un alt curs de acțiune ar putea fi mai potrivit.

Povestea scoate în evidență și participarea cetățenilor la procesul decizional din comunitate. Poate ar fi bine să discutați și acest subiect cu elevii, în funcție de nivelul lor conceptual.

Copiii ar trebui să observe că Oamenii din Balonaș sugerează reguli. Aceștia vorbesc despre caracteristicile care fac o regulă să fie bună. Ei decid care reguli sunt cele mai bune pentru Tărâmul Balonașului de Săpun. Aleg reguli care ei cred că vor contribui la rezolvarea problemei. Apoi Oamenii din Balonaș își dau consimțământul cu privire la noile reguli fiind de acord să le urmeze.

Introduceți ideile pe care ar trebui să le știe copiii

Rezolvați acest exercițiu cu elevii înainte de a citi Capitolul 2. Citiți următoarele cu voce tare.

Regulile ne ghidează comportamentul în anumite situații. Regulile pe care le aveți acasă vă ghidează comportamentul de acasă. Regulile de la școală vă ghidează comportamentul de la școală. Stabilirea regulilor este o modalitate de a exercita autoritate.

Câteodată ni se poate părea că avem prea multe reguli.

- Cine stabilește toate aceste reguli?

Părinții stabilesc reguli. Oamenii care ne guvernează fac reguli care se numesc legi. Și copiii stabilesc reguli.

Întrebați-i pe copii:

Care sunt câteva reguli la stabilirea cărora ați ajutat și voi?

Care sunt câteva reguli stabilite de învățătorul vostru/învățătoarea voastră?

Lectură

Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate

Capitolul 2 are patru teme de discuție legate de stabilirea regulilor, evaluarea regulilor, alegerea liderilor și funcția liderilor.

Recapitulați povestea până în acest moment și arătați copiilor câteva ilustrații.

Citiți până la tema de discuție de la pg. 14

Discutați următoarea întrebare cu elevii. Câteva răspunsuri posibile sunt prezentate mai jos. Pentru fiecare întrebare din acest capitol, acceptați orice răspuns rezonabil.

Ce reguli au stabilit oamenii?

- Nimeni nu va mai face gunoi.
- Toată lumea își va duce gunoiul la groapa de gunoi.
- Poți mânca doar un sandwich la prânz.
- Nimeni nu va mai vinde bomboane, înghețată, sau prăjituri.
- Poți mânca doar morcovi, mazăre și căpșuni.

Citiți până la tema de discuție de la pg. 16

Discutați următoarea întrebare cu elevii. Câteva răspunsuri posibile sunt prezentate mai jos.

Credeți că aceste reguli sunt bune? De ce?

Toate regulile au și defecte. Unele sunt imposibil de urmat. Unele nu ajută cu nimic la rezolvarea problemei. Altele sunt nedrepte. Unele violează drepturile cetățenilor.

Joc de rol

În capitolul 2, la pg. 15, un cetățean întreabă: „Cum pot să știu dacă o regulă este bună?”. I-ați putea pune pe copii să joace această scenă pe roluri. Modelele pentru a decupa păpușile se găsesc la sfârșitul acestui ghid. Puneți-i pe copii să coloreze păpușile, apoi folosiți-le în jocul de rol. Ca parte din jocul de rol, cereți-le copiilor să propună criterii pentru a stabili dacă o regulă este bună.

Probleme de rezolvat

Toate regulile din exercițiul următor au defecte. Citiți fiecare regulă copiilor și cereți-le să spună ce e greșit la ea.

Toți bicicliștii trebuie să poarte coifuri de petrecere pentru siguranță în loc de căști.

Regula este greșită pentru că nu are în vedere problema siguranței.

Doar băieții și fetele pe nume Liviu și Andreea au voie să meargă cu bicicleta pe Bd. Libertății.

Regula este greșită pentru că nu este justă. Regula discriminează pe nedrept copiii care nu au numele de Liviu și Andreea.

Mașinile trebuie să meargă cu viteza potrivită pentru Bd. Libertății.

Regula este greșită pentru că nu este clară. Ce înseamnă exact „viteza potrivită pentru Bd. Libertății”? Pentru ca această regulă să fie bună, trebuie să specifice cu exactitate limita de viteză de pe Bd. Libertății.

Copiii trebuie meargă pe bicicletă cu o viteză de 100 km/h pentru a se menține în fața mașinilor.

Această regulă este greșită pentru că este imposibil de urmat. Nici un copil nu poate pedala la o viteză de 100 km/h.

Idei pe care profesorul ar trebui să le cunoască și să știe să le explice

Profesorul trebuie să-i ajute pe copii să înțeleagă că alegem oameni care să stabilească reguli pentru noi. Alegem oameni care să aibă grijă ca regulile să fie respectate. Alegem oameni care să decidă ce trebuie făcut în privința persoanelor care nu respectă regulile și care să gestioneze conflictele. Oamenii pe care îi alegem sunt liderii/conducătorii noștri.

Este important să avem lideri buni, și de aceea trebuie să ne alegem liderii cu atenție. Pentru a alege lideri buni, mai întâi trebuie să știm ce sarcini trebuie să îndeplinească aceștia. Apoi, trebuie să știm de ce fel de persoană avem nevoie pentru a îndeplini acele sarcini, adică, trebuie să știm ce competențe are, cum ar fi cunoștințe sau aptitudini. Pe lângă acestea, trebuie să știm ce calități vrem să aibă persoana care va ocupa poziția respectivă. De exemplu, poate vrem să fie corectă și ingenioasă. Odată ce am înțeles sarcinile și competențele necesare, putem compara persoanele care doresc să ocupe poziția. Apoi putem decide care credem că ar fi persoana cea mai potrivită pentru postul respectiv.

Oamenii din Balonaș participă la alegerea liderilor lor. Cetățenii Tărâmului Balonașului de Săpun își lasă deoparte interesele individuale care îi fac să se certe tot timpul. Cetățenii învață să lucreze împreună pentru binele comun al comunității lor.

Introduceți ideile pe care ar trebui să le știe copiii

Citiți următoarele cu voce tare:

De multe ori alegem un lider al unui grup sau pentru o anumită activitate. Astfel, punem această persoană într-o poziție de autoritate. Asta înseamnă că îi dăm persoanei dreptul de a le spune celorlalți ce să facă. De-a lungul vieții voastre veți contribui la alegerea oamenilor care vă vor conduce. Veți face acest lucru în clasă, iar într-o zi veți alege conducătorii orașului vostru, ai județului vostru, sau ai țării voastre.

Liderii sunt importanți. Veți vrea să alegeți oameni care știu să-și facă treaba în mod eficient. Veți vrea să faceți alegeri bune.

Discutați următoarele chestiuni cu elevii. Câteva răspunsuri posibile sunt prezentate mai jos.

Dați un exemplu de un lider adult care exercită autoritate.

- Părinții voștri vă spun să mergeți la culcare.
- Profesoara/profesorul vă spune să citiți o poveste.

În ce mod ați exercitat voi autoritate?

- Unul dintre voi poate fi căpitanul vreunei echipe.
- Unul dintre voi poate fi șeful clasei.

Lectură

Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate

Citiți până la tema de discuție de la pag. 18

Cum putem alege cele mai potrivite persoane care să ne fie lideri?

Trebuie să știm ce vrem să facă un lider. Vrem să știm ce fel de persoană ar trebui să fie acesta.

Citiți până la tema de discuție de la pag. 19

Discutați următoarele întrebări cu elevii. Câteva răspunsuri posibile sunt prezentate mai jos.

Cine a fost ales ca lider/conducător în Tărâmul Balonașului de Săpun?

Persoanele care au vrut să fie conducători și-au dat numele și cetățenii au votat. Oamenii i-au ales pe Dr. Celulă, Lucica Bulbucica, Globilă, Clăbucel și Ochilă ca lideri.

Ce trebuia să facă fiecare persoană?

Dr. Celulă, Lucica Bulbucica și Globilă au fost aleși pentru a stabili noi reguli de câte ori este nevoie de ele.

Clăbucel a fost ales pentru a se asigura că oamenii respectă regulile.

Ochilă a fost ales pentru a decide ce e de făcut atunci când cineva nu respectă regulile. De asemenea, avea autoritate pentru a rezolva conflictele și a pune capăt certurilor atunci când oamenii nu pot ajunge la un acord.

De ce credeți că este nevoie pentru a fi un bun lider în fiecare dintre aceste funcții? De ce?

Acceptați orice răspuns rezonabil; aceste trăsături de caracter nu sunt exprimate explicit în text. Sunt posibile și multe alte răspunsuri pentru a descrie fiecare poziție de autoritate.

Toți liderii trebuie să știe cum să le vorbească oamenilor și cum să asculte ceea ce aceștia au de spus.

Pentru funcțiile în care au fost aleși Dr. Celulă, Lucica Bulbucica și Globilă, aceștia trebuie să știe cum să stabilească reguli bune. Trebuie să știe cum să ajungă la un compromis și trebuie să fie drepecți.

Pentru funcția în care a fost ales Clăbucel, liderul trebuie să cunoască regulile. Acesta trebuie să aibă aptitudini speciale pentru a aplica regulile fără a acționa în mod abuziv. Trebuie să fie drept, cinstit și de încredere.

Pentru funcția în care a fost ales Ochilă, liderul trebuie să cunoască regulile. Acesta trebuie să știe cum să procedeze cu oamenii care nu respectă regulile și cum să rezolve neînțelegerile.

Întrebați-i pe copii:

V-ați aflat vreodată în situația de a ajuta la alegerea unui lider?

Cum ați ales?

Ce poziții de autoritate pot avea copiii?

Probleme de rezolvat

Citiți următoarea poveste cu voce tare. Spuneți-le copiilor să se gândească la această poziție de autoritate. Apoi vor decide pe cine să aleagă. Cereți-le să-și explice alegerea.

Folosiți următoarele întrebări (sau instrumente intelectuale) pentru a-i ajuta pe elevi să gândească și să rezolve această problemă.

- Care este poziția de autoritate?
- Ce ar trebui să facă o persoană în această poziție?
- Ce competențe sau aptitudini ar trebuie să aibă această persoană?
- Pe cine ați alege pentru această poziție și de ce?

Alegerae unei bone

Dl. și d-na Groza trebuie să plece timp de două zile și, de aceea, au nevoie de cineva care să stea cu Andrei, de cinci ani, și Maria, de șapte ani.

D-na Groza le-a spus copiilor ei:

- Vrem o persoană care să știe cum să aibă grijă de copii. Avem nevoie de cineva care să se asigure că respectați regulile. Dar nu vrem pe cineva care v-ar putea face vreun rău.

Andrei spuse:

- Eu o vreau pe Ana. E drăguță și cântă tot timpul. Și ne lasă să mâncăm ce vrem
- Ana are doar 15 ani, spuse d-na Groza. A stat cu voi odată. Dar de data asta vom fi plecați mai mult.
- Eu îl vreau pe Petre, spuse Maria. El ne spune povești și se joacă tot felul de jocuri cu noi. Întotdeauna face o treabă bună atunci când are grijă de noi.
- Petre vă lasă să mâncați mâncare nesănătoasă și să vă culcați târziu, spuse d-na Groza.

D-na Groza spuse:

- Ce spuneți de d-na Stanca? Este atentă, gătește bine și are copii mai mari ca voi.
- Prietena mea spune că d-na Stanca te obligă să faci ce spune ea, răspunse Maria.
- Pe cine ar trebui să alegem? întrebă d-na Groza.

Activități finale

1. Faceți două desene. În fiecare dintre ele prezentați câte o regulă pe care trebuie să o respectați. În primul desen prezentați o regulă pe care o credeți bună. În celălalt desen prezentați o regulă care nu este bună. Explicați de ce o regulă este bună iar cealaltă nu este bună.
2. Spuneți-le copiilor să se gândească la un lucru de la școală sau din parc și care ar putea fi îmbunătățit prin alegerea unei persoane într-o poziție de autoritate. Apoi cereți-le să explice următoarele:
 - Care ar trebuie să fie sarcinile persoanei.
 - Ce puteri ar trebui acordate persoanei.
 - Ce nu are voie să facă persoana.
 - Ce fel de persoană ar trebui aleasă pentru această poziție.

Capitolul 3: Cum putem decide dacă vrem să folosim autoritatea?

Rezumatul capitolului

Copiii vor învăța că de fiecare dată când cineva exercită autoritate există și consecințe. Unele dintre aceste consecințe sunt beneficii (avantaje), iar altele sunt costuri (dezavantaje). Copiii vor învăța câteva dintre cele mai comune beneficii și costuri ale autorității. Vor practica identificarea consecințelor și clasificarea acestora în beneficii și costuri.

Obiective didactice

Copiii ar trebui să știe să facă următoarele:

- Să înțeleagă că de fiecare dată când cineva exercită autoritate există consecințe.
- Să identifice câteva beneficii (avantaje) sau costuri (dezavantaje) ale exercitării autorității.
- Să aplice ideile de beneficii și costuri pentru a decide dacă să folosească autoritatea sau nu în anumite situații.

Pregătire/Materiale necesare

- Cartea cu povestea *Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate*, Capitolul 3
- Păpușile care întruchipează personajele din poveste, pe care le vor colora copiii; modelele de decupat se află la sfârșitul acestui ghid

Idei pe care profesorul ar trebui să le cunoască și să știe să le explice

De fiecare dată când cineva exercită autoritate, apar anumite beneficii pentru indivizi, grupuri sau societate. Dar apar și costuri. Sfera de acțiune și limitele ideale ale autorității în anumite situații pot fi stabilite corect și înțelept doar dacă înțelegem care sunt costurile și beneficiile implicate.

Unele beneficii și costuri ale autorității sunt inerente conceptului însuși. De exemplu, orice exercitare a autorității reprezintă o restricție a libertății individuale; totuși, autoritatea este esențială pentru existența libertății.

Copiii ar trebui să înțeleagă ideea de consecințe și faptul că unele consecințe sunt beneficii iar altele sunt costuri. Aceștia ar trebui să știe să identifice care consecințe sunt avantaje și care sunt dezavantaje. Ar trebui să știe să decidă dacă este înțelept să exercite autoritate într-o anumită situație.

Introduceți ideile pe care ar trebui să le știe copiii

Faceți acest exercițiu cu elevii înainte de a citi Capitolul 3. Citiți următoarele cu voce tare și discutați întrebările.

Când exercităm autoritate, se pot întâmpla lucruri bune. Acestea se numesc beneficii. Un beneficiu este un lucru bun.

Autoritatea poate cauza și probleme. Aceste probleme se numesc costuri. Un cost este un lucru la care renunțăm. De fiecare dată când exercităm autoritate, apar atât beneficii cât și costuri.

Jocul de-a magazinul

Bianca și Sorin se jucau de-a magazinul. Au stabilit niște reguli. Stabilirea regulilor este o modalitate de a folosi autoritatea.

Au spus:

- În magazinul nostru poți cumpăra doar o jucărie o dată. Asta este o regulă dreaptă. Nu avem multe jucării. De aceea, dacă fiecare cumpărător va cumpăra câte una, vor ajunge pentru toată lumea.

Juliei nu îi plăcea această regulă a magazinului. Ea spuse:

- Eu vreau să cumpăr două jucării pentru frățiorii mei.
- Și eu, spuse Radu. Sorin, regula ta nu-mi dă voie să cumpăr ce doresc.

Discutați următoarele întrebări:

- Ce regulă au stabilit Bianca și Sorin?
Poți cumpăra doar o jucărie o dată.
- Care sunt beneficiile regulii?
Jucăriile vor ajunge pentru toată lumea.
- Care sunt costurile regulii?
Unii copii nu pot cumpăra tot ce doresc.

Întrebați-i pe copii

Care este una dintre regulile pe care trebuie să le urmați acasă sau la școală?

Ce lucruri bune se întâmplă ca rezultat al acelei reguli?

Ce probleme cauzează acea regulă?

Lectură

Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate

Prezentați-le copiilor un rezumat al Capitolului 3 până în acest punct și arătați-le câteva ilustrații. Capitolul 3 introduce ideea că de fiecare dată când exercităm autoritate pentru a rezolva o problemă, apar anumite consecințe. Capitolul 3 are cinci teme de discuție.

Citiți până la temele de discuție de la pp. 20 și 21

Discuția ar trebui să-i ajute pe copii să analizeze consecințele regulilor stabilite de Oamenii din Balonaș pentru a înțelege ideile de beneficii (avantaje) și costuri (dezavantaje).

Discutați următoarele întrebări cu elevii. Câteva răspunsuri posibile sunt prezentate mai jos:

Ce lucruri bune s-au întâmplat ca urmare a regulilor stabilite de Oamenii din Balonaș?

Aerul din interiorul balonașului a devenit mai curat, mai cald, iar culoarea zidurilor balonașului a devenit mai strălucitoare. Tărâmul Balonașului de Săpun a început să se înalțe din nou spre cer. Oamenii se simțeau mai în siguranță. Fiecare primea o cantitate suficientă din ceea ce avea nevoie. Oamenii se certau mai puțin pentru că nu mai aveau motive. Majoritatea oamenilor erau mult mai fericiți. Aceste consecințe sunt beneficii ale regulilor stabilite.

Ce probleme au apărut ca urmare a regulilor stabilite de Oamenii din Balonaș?

Nu tuturor le plăceau regulile. A trebuit ca oamenii să cheltuiască bani și timp pentru a cumpăra coșuri de gunoi și pentru a-și duce gunoiul la groapa de gunoi. Mulți cetățeni se simțeau mai puțin liberi. Puteau să mănânce doar mazăre și morcovi și nu și alte feluri de mâncare, cum ar fi prăjituri și înghețată. Aproape toate fabricile de bunătați au fost închise. Aceste consecințe sunt costuri ale regulilor.

Citiți până la temele de discuție de la pp. 25 și 26

Discutați următoarele întrebări cu elevii. Câteva răspunsuri posibile sunt prezentate mai jos:

Ce lucruri bune (beneficii) s-ar putea întâmpla dacă ar stabili această regulă?

Noua regulă propusă de Lucica Bulbucica spune că nici o persoană din Tărâmul Balonașului de Săpun nu are voie să facă bomboane. După cum știți, regula anterioară preciza doar că nici o persoană nu are voie să vândă bomboane. Dr. Celulă vrea să știe care ar putea fi beneficiile acestei reguli. Lucica Bulbucica spune că regula va contribui la menținerea aerului curat și la prevenirea prăbușirii balonașului. Oamenii ar putea fi mai sănătoși și vor economisi bani dacă nu vor cumpăra bomboane.

Care credeți că ar putea fi unele probleme (costuri) care ar apărea dacă ar stabili această regulă?

Acceptați orice răspuns rezonabil.

Citiți până la tema de discuție de la p. 27

Discutați următoarele întrebări cu elevii.

Credeți că liderii/conducătorii ar trebui să stabilească această regulă? De ce?

Permiteți-le copiilor să decidă dacă să accepte noua regulă după ce evaluează potențialele beneficii și costuri. Încurajați-i pe copii să dea motive pentru decizia luată.

Joc de rol

La sfârșitul Capitolului 3, personajele din poveste trebuie să decidă dacă să adopte noua regulă prin care se interzice fabricarea bomboanelor de orice fel. Dacă doriți, puteți să îi puneți pe copii să joace pe roluri aceste scene. Marionetele personajelor din poveste se află la sfârșitul acestui ghid. Puneți-i pe copii să coloreze marionetele pentru jocul de rol.

Activitate finală

Pentru a termina lecția, rugați-i pe copii să se gândească la o regulă pe care trebuie să o urmeze. Cereți-le să decupeze imagini și să le lipească împreună pentru a realiza un montaj. Opera de artă ar trebui să prezinte un beneficiu sau un cost al acelei reguli. Faceți o expoziție cu lucrările realizate.

Capitolul 4: Cât de multă autoritate ar trebui să aibă un conducător?

Rezumatul capitolului

Copiii vor învăța că o poziție de autoritate trebuie să fie bine gândită. Aceasta trebuie să aibă suficiente puteri și resurse astfel încât persoana care ocupă acea poziție să poată să își facă treaba cum trebuie. Pe de altă parte, pentru a preveni abuzurile de autoritate, trebuie stabilite niște limite clare asupra autorității. Copiii pot sugera modalități de a îmbunătăți o poziție de autoritate.

Obiective didactice

Copiii ar trebui să știe să facă următoarele:

- Să explice nevoia de a limita puterea acordată unei persoane care ocupă o poziție de autoritate.
- Să evalueze punctele slabe ale unei poziții de autoritate.
- Să propună modalități de îmbunătățire a unei poziții de autoritate.

Pregătire/Materiale necesare

- Cartea cu povestea *Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate*, Capitolul 4
- Păpușile care întruchipează personajele din poveste, pe care le vor colora copiii; modelele de decupat se află la sfârșitul acestui ghid

Idei pe care profesorul ar trebui să le cunoască și să știe să le explice

Îndatoririle sunt acțiunile pe care un conducător trebuie să le îndeplinească pentru a face o treabă bună.

Puterile îi dau conducătorului posibilitatea de a face diferite lucruri; acestea sunt acordate unei persoane pentru că aceasta a fost aleasă în funcția respectivă.

Limitele fac posibil ca oamenii să-l controleze pe lider; acestea sunt lucruri pe care un conducător nu are voie să le facă.

Acest capitol prezintă problemele care pot apărea atunci când o poziție de autoritate nu este gândită corespunzător.

Introduceți ideile pe care ar trebui să le știe copiii

Acest capitol ar trebui să-i ajute pe copii să înțeleagă faptul că, atunci când creăm o poziție de autoritate, este bine să specificăm ce puteri are poziția respectivă; de asemenea, este bine, este chiar necesar, să stabilim limite asupra poziției. O poziție de autoritate

concepută corespunzător îi conferă persoanei suficientă putere pentru a-și face treaba, dar nu atât de multă putere încât să pună în pericol drepturile și libertățile oamenilor.

Copiii își vor aminti că Ochilă a fost ales pentru a decide ce e de făcut cu oamenii care nu respectă regulile și pentru a rezolva conflicte. Oamenii care l-au ales pe Ochilă nu au stabilit și limite asupra poziției sale.

Ajutați-i pe copii să înțeleagă că problemele apar din cauză că pozițiile de autoritate nu au fost concepute corespunzător. Persoanele aflate în poziții de autoritate trebuie să urmeze și ele anumite reguli.

Întrebați-i pe copii:

Când ați ales pe cineva să fie lider/conducător?

Ce ați spus că poate să facă liderul? De ce?

Ce ați spus că nu poate să facă liderul? De ce?

Lectură

Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate

Recapitulați cu elevii povestea până în acest moment și arătați-le câteva ilustrații. Capitolul 4 are trei teme de discuție.

Citiți până la temele de discuție de la pp. 29 și 31

Discutați următoarele întrebări cu elevii. Câteva răspunsuri posibile sunt prezentate mai jos. Pentru fiecare întrebare din acest capitol, acceptați orice răspuns rezonabil.

A procedat Ochilă în mod drept în cazul Oamenilor din Balonaș care au distrus fabrica?

În acest moment din poveste, Ochilă încearcă să-și îndeplinească funcția în care a fost numit. Dar, pentru că nu are limite și nu există nici un principiu director, pedepsele sale pot fi nepotrivite infracțiunii.

Ce probleme au avut Oamenii din Balonaș cu Ochilă?

Ochilă a dat două noi directive nu doar pentru infractori, ci pentru întreaga populație. Le-a ordonat oamenilor să poarte tricouri cu imaginea sa 24 de ore din 24. De asemenea, le-a ordonat să-și zugrăvească locuințele în portocaliu pentru că aceasta era culoarea sa preferată. Având o poziție de autoritate, lui Ochilă i s-a urcat puterea la cap. Acțiunile sale depășesc puterile atribuite poziției lui.

Ce are voie să facă Ochilă în cadrul funcției sale?

Ochilă are autoritatea de a decide ce se poate face cu persoanele care nu respectă regulile. De asemenea, are autoritate de a rezolva conflictele dintre cetățeni.

Citiți până la tema de discuție de la p. 33

Copiii ar putea sugera câteva reguli pe care Ochilă ar trebui să le urmeze în cadrul funcției pe care o ocupă. Ceea ce trebuie să înțeleagă copiii legat de limitarea autorității este faptul că oamenii din poziții de autoritate trebuie să urmeze anumite reguli.

Discutați următoarele întrebări cu elevii. Câteva răspunsuri posibile sunt prezentate mai jos.

Ce probleme și-au creat Oamenii din Balonaș?

Unii spuneau că Oamenii din Balonaș trebuie să își asume o parte din responsabilitate pentru ceea ce s-a întâmplat, pentru că, atunci când au creat poziția, nu s-au gândit să stabilească limite asupra lucrurilor pe care o persoană ar putea să le facă în acea poziție.

Ce spunea Vorbiluța că nu are voie să facă Ochilă? De ce? Sunteți de acord?

Oamenii au spus că Ochilă nu are autoritatea de a stabili reguli. El a fost ales pentru a decide ce e de făcut dacă ceilalți nu respectă regulile existente. Există anumite reguli pe care Ochilă trebuie să le respecte.

Joc de rol

Personajele din poveste trebuie să decidă ce să facă în privința lui Ochilă când acesta le poruncește să poarte tricourile cu imaginea sa și să-și zugrăvească locuințele în portocaliu. Dacă doriți, îi puteți pune pe copii să joace scenă pe roluri această. Marionetele personajelor din poveste se află la sfârșitul acestui ghid. Puneți-i pe copii să coloreze marionetele pentru jocul de rol.

Activitate finală

Prefaceți-vă că sunteți reporter TV. Vorbiți cu cineva care ocupă o poziție de autoritate. Întrebați această persoană ce are voie să facă în cadrul funcției pe care o ocupă și care ar fi câteva lucruri pe care nu are voie să le facă. Această persoană crede că are prea multă sau prea puțină autoritate?

Activităț de evaluare

Capitolul 1

Desenați o persoană care exercită autoritate. Arătați felul în care această persoană rezolvă o problemă folosindu-se de autoritatea pe care o are.

Desenați o persoană care exercită putere fără autoritate. Arătați felul în care această persoană folosește puterea pentru a crea o problemă.

Capitolul 2

Concepeți o regulă proprie. Gândiți-vă ce anume face ca ea să fie o regulă bună. Creați un cântec sau o poezie despre această regulă bună.

Capitolul 3

Gândiți-vă la o regulă pe care trebuie să o respectați. Decupați imagini pe care apoi să le lipiți împreună pentru a crea o operă de artă care să prezinte un beneficiu sau un cost al acestei reguli. Arătați-le lucrarea prietenilor și familiei voastre.

Capitolul 4

Organizați teatrul de păpuși. Creați o marionetă pentru o persoană într-o poziție de autoritate – un polițist, președintele României, sau oricare altă persoană pe care o cunoașteți și ocupă o poziție de autoritate. Faceți-le pe marionete să spună ce au voie și ce nu au voie să facă la locul de muncă. Puteți face marionetele din pungi mici de hârtie.